

Bijlage 4. Behandeling van het advies bij het ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit tot bescherming als monument van het Vlasbedrijf Verschaeve in Kuurne

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Kuurne, enige afdeling, sectie C

Objectnummer: 4.01/34023/600.1

-

Dossiernummer: 4.001/30000/D2364.2

Omschrijving:

Vlasbedrijf Verschaeve, Luitenant-Generaal Gérardstraat 56

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 08/12/22

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2022-12-08 19:44:33 +01:00
Reden: Ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE

1. Advies uitgebracht voorafgaand aan de wijziging

1.1. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 5 september 2022.

De VCOE bracht op 13 oktober 2022 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de wijziging van de bescherming als monument van het Vlasbedrijf Verschaeve in Kuurne omwille van de aanpassing van de lijst van cultuurgoederen.

Behandeling van het advies:

Alvorens in te gaan op een artikelsgewijze bespreking van het ministerieel besluit en de motivering van het voorstel van wijziging formuleert de commissie een algemene bedenking over het vlaserfgoed van de Leiestreek. De commissie vindt het positief dat er aandacht is voor een optimalisatie van de bescherming naar aanleiding van het herbestemmingsonderzoek. Het Vlasbedrijf Verschaeve, dat over nog heel wat technische uitrusting beschikt, heeft als typevoorbeeld van een roterij-zwingelarij immers een belangrijke plaats in het vlaserfgoed van de Leiestreek. Gezien het belang voor de geschiedenis van de streek stelt de commissie dat dit soort erfgoed een globale en gecoördineerde aanpak verdient.

Antwoord: Het Vlasbedrijf Verschaeve is een belangrijke exponent van het vlasverleden in de Leiestreek. Voor de biografie van de Leiestreek is het vlaserfgoed identiteitsbepalend. Het actualiseren van de sinds 2005 beschermde lijst van 24 cultuurgoederen naar aanleiding van de vaststelling van het ontbreken van twee cultuurgoederen werd dan ook prioritair bevonden. De duidelijkheid die een wijziging van de bescherming creëert, moet toelaten om bij een op korte termijn voorziene herbestemming van het Vlasbedrijf alle erfgoedkenmerken en -elementen mee in rekening te nemen. Met de kennis die bij deze actualisatie werd gegenereerd, werd tevens de basis gelegd voor verder typologisch onderzoek naar de ontwikkelingsgeschiedenis van de vlasnijverheid in Vlaanderen. Voorlopig wordt aan dit lopende onderzoek voornamelijk op vraag gedreven basis gewerkt. Dat het vlaserfgoed een globale en gecoördineerde aanpak verdient, is een terechte kanttekening van de commissie.

Bij de artikelsgewijze bespreking van het ministerieel besluit formuleert de commissie een aantal bedenkingen en vragen.

De commissie merkt bij artikel 1 op dat er in het voorliggende dossier niet stilgestaan wordt bij de oorzaak van het verlies. Omdat de ontbrekende cultuurgoederen integraal mee beschermd waren vraagt de commissie te verduidelijken in hoeverre de oorzaak van het verlies bekend en onderzocht is.

Antwoord: Het ontbreken van de twee cultuurgoederen werd bij de eigendomsoverdracht van vader op zoon vastgesteld door de huidige eigenaar. Deze bracht het agentschap Onroerend Erfgoed daarvan op de hoogte. Omtrent de oorzaak of reden van het niet meer aanwezig zijn van deze cultuurgoederen op het vlasbedrijf kon geen verdere informatie ingewonnen worden.

Tegelijk vraagt de commissie verdere duiding bij de gehanteerde selectiewijze voor de cultuurgoederen. Volgens de commissie ontbreekt meer bepaald een toetsing ten opzichte van het geheel aan verplaatsbaar en/of verrijdbaar materieel dat (nog) op de site aanwezig is. Bij de motivering in 'bijlage 3' die stelt dat alle geselecteerde cultuurgoederen ontworpen zijn met of voor het monument of er functioneel mee verbonden zijn, wordt volgens de commissie niet concreet gemaakt welke criteria gebruikt zijn om aanwezige goederen wel of niet op te nemen

in de bescherming van 2005. Volgens de commissie is het quasi zeker dat een aantal roerende (cultuur)goederen (bijvoorbeeld bootmachine, ijzeren brakel, zwingelmolen, etc.) vanaf het interbellum niet meer in dit soort bedrijven gebruikt werden. De commissie verwijst daarvoor naar de krachtige zwingelturbine die een grotere en snellere productie met minder mankracht mogelijk maakte. De commissie vindt vanuit dit standpunt een herevaluatie van de opgesomde cultuurgoederen met toetsing aan de richtlijn 'Cultuurgoederen in monumenten' aangewezen.

Antwoord: Op het ogenblik van de bescherming, in 2005, was het Vlasbedrijf Verschaeve nog actief. De 24 cultuurgoederen werden toen in samenspraak met de toenmalige eigenaar geselecteerd als zijnde illustratief voor de technische uitrusting van het actieve bedrijf. De mening dat sommige cultuurgoederen met quasi zekerheid in het interbellum binnen het vlasbedrijf niet meer werden aangewend, wordt mede daarom niet onderschreven. Het interbellum vormt bovendien een te belangrijke transitieperiode wat de mechanisering en industrialisering van agrarische nijverheden betreft om het evolutieve aspect te elimineren. Dit blijkt ook uit de uitgebreidere duiding bij de cultuurgoederen vermeld in bijlage 3 bij het ministerieel besluit tot wijziging. Enkel voor de 'tractor Renault' wordt geoordeeld deze van de lijst van cultuurgoederen te halen omdat er onvoldoende zekerheid bestaat over de effectieve inzet ervan op de beschermde vlassite en omdat de tractor achteraf van het merk 'Pony' bleek te zijn. De geselecteerde roerende goederen maken integrerend deel uit van het monument en versterken het onroerende geheel. Het samen voorkomen van deze roerende goederen en het monument zorgt voor een bijzondere erfgoedwaarde: de geselecteerde roerende goederen maken deel uit van een ensemble horend bij een productieproces of exploitatie

De commissie vraagt ook na te gaan welke roerende goederen oorspronkelijk bij de uitbating van deze moderne roterij-zwingelarij behoorden en welke ter plaatse kwamen als onderdeel van de collectie van de vorige eigenaar. Volgens de commissie is voor een goede inschatting van de opname van cultuurgoederen een volledig zicht nodig op het waarderings- en selectieproces en de daarbij gehanteerde uitgangspunten. De commissie stelt dat opname van cultuurgoederen steeds een selectie vraagt op basis van een gedegen onderzoeksmethodiek waarbij beroep wordt gedaan op de juiste expertise (bijvoorbeeld VVIA, ETWIE, CAG, Erfgoed Zuidwest en IOED Leiedal, Texture).

Antwoord: Op het ogenblik van de bescherming, in 2005, was het Vlasbedrijf Verschaeve nog actief. De 24 cultuurgoederen werden toen in samenspraak met de toenmalige eigenaar geselecteerd als zijnde illustratief voor de technische uitrusting van het actieve bedrijf. In het kader van de wijziging van deze bescherming naar aanleiding van het ontbreken van enkele cultuurgoederen bij de eigendomsoverdracht staat deze selectie niet ter discussie en dient een herevaluatie zich bijgevolg niet aan. Een inventarisatie van alle roerende goederen, aanwezig op de site en al dan niet ooit ingezet op het bedrijf of door de vorige eigenaar verworven als object voor zijn collectie roerend vlasergoed, valt buiten het bestek van dit dossier. Niets belet echter de eigenaar om alle roerende object – bijvoorbeeld in het kader van een beheersplan – op te lijsten en in het kader van de herbestemming van de site een passend beheer te geven.

Volgens de commissie bemoeilijkt het ontbreken van de informatie over alle roerende objecten en hun relatie tot het Vlasbedrijf Verschaeve ook de beoordeling van de voorliggende wijzigingen. Met betrekking tot de 'Tractor Renault' vraagt de commissie verdere toelichting bij het onderzoek dat leidde tot de nieuwe vaststellingen en wat deze precies betekenen voor de waardering van het goed. Met betrekking tot de vervangende 'IJzeren brakel (4 rollen)' ontbreekt volgens de commissie toelichting over de representativiteit en de inzet van dit toestel op het bedrijf. Los hiervan stemt de commissie in met de vervanging van de ontbrekende cultuurgoederen door vergelijkbaar materieel dat historisch dan wel functioneel verbonden is met de oorspronkelijke bedrijfsvoering. De commissie acht een vervanging niet aangewezen als blijkt dat de ontbrekende cultuurgoederen geen rol speelden in de bedrijfsvoering.

Antwoord: Wat de 'Tractor Renault' betreft werd bij de bescherming in 2005 aan deze tractor een foutieve determinering gegeven waardoor er onvoldoende zekerheid is of deze tractor ooit binnen het bedrijf in gebruik is geweest. De 'IJzeren brakel (4 rollen)' maakte volgens de eigenaar deel uit van de technische uitrusting van het bedrijf in zijn operationele periode. Het ligt dan ook voor de hand – zoals de commissie trouwens ook aangeeft – dat dit met het verdwenen object vergelijkbaar cultuurgoed ter vervanging aan de lijst van cultuurgoederen wordt toegevoegd. Voor de 'tractor Renault' wordt geen vervangend cultuurgoed voorzien daar de op het vlasbedrijf aanwezige mechanische trekkracht reeds door de als cultuurgoed opgenomen 'tractor Hanomag' aanwezig is.

De commissie vindt het zeer positief dat de wijziging wordt aangegrepen om de lijst van cultuurgoederen, waarnaar in artikel 2 van het ministerieel besluit wordt gewezen, verder te actualiseren. In vergelijking met de initiële lijst bij het beschermingsbesluit van 2005 wordt nu voor elk van de objecten een (uitgebreidere) omschrijving voorzien.

De commissie geeft ook nog een detailopmerking: de commissie vraagt om in het inhoudelijk wijzigingsdossier de ontbrekende weblink naar het beschermingsbesluit van 2005 alsnog toe te voegen.

Antwoord: deze informatie wordt toegevoegd aan het inhoudelijk dossier.

1.2. Conclusie

Het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast: rubriek '2.3.2. Onroerend Erfgoed' werd uitgebreid met:

'Het Vlasbedrijf Verschaeve is beschermd bij ministerieel besluit van 30 mei 2005: <https://id.erfgoed.net/besluiten/4399>.

Het Vlasbedrijf Verschaeve is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/40408>.'

Het advies heeft geen invloed op het ministerieel besluit. Het ministerieel besluit werd niet aangepast.